

Koersdocument

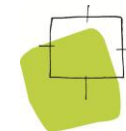
Ten behoeve van de Omgevingsvisie Aa en Hunze
Van dorp tot horizon

Inhoudsopgave

1.	Doel Omgevingsvisie	<u>03</u>
2.	Opbouw Omgevingsvisie	<u>05</u>
3.	Koers voor de Omgevingsvisie	<u>07</u>
4.	Proces	<u>50</u>

1. Doel Omgevingsvisie

Onze Omgevingsvisie...

1. bevat *onze* visie op de toekomst en de ontwikkeling van Aa en Hunze
2. inspireert, nodigt uit en werkt als een kompas
3. biedt ruimte voor ontwikkelingen passend in en bij onze gemeente, mits onze waarden en kwaliteiten worden behouden en versterkt
4. gaat uit van maatwerk en helpt bij het komen tot lokale keuzes en oplossingen
5. benadert de opgaven in de fysieke leefomgeving integraal.

2. Opbouw Omgevingsvisie

Opbouw Omgevingsvisie

3. Koers voor de Omgevingsvisie

Inleiding

Op basis van het doorlopen proces, alle in dat kader ontvangen input, de Startnotitie en het Analysedocument, formuleren wij voor 2045 de volgende zes ambities voor Aa en Hunze:

1. Onze kernkwaliteiten als fundament
2. Platteland in balans
3. Een plek voor iedereen
4. Sterke dorpen
5. Duurzaam en klimaatbestendig
6. Vitale lokale economie

Deze zes ambities garanderen dat de opgaven in de fysieke leefomgeving integraal worden benaderd, omdat zij alle relevante thema's – van landschap en leefbaarheid tot klimaat, economie en sociale inclusie – in samenhang verbinden en richting geven aan keuzes die elkaar raken. Bij elk van deze ambities maken wij keuzes. Soms zijn deze keuzes strategisch, soms al iets meer gedetailleerd. In alle gevallen geven zij richting en koers aan onze mooie gemeente! Voor een aantal van die keuzes nemen we zelf initiatief en verantwoordelijkheid. Bij andere zoeken we graag de samenwerking met inwoners, ondernemers en/of onze maatschappelijke partners.

Inleiding

Hieronder werken we de zes ambities verder uit. We volgen daarbij telkens dit stramien:

- 1) Achtergrond bij de ambitie
- 2) Ons toekomstbeeld voor 2045
- 3) De koers om die ambities te realiseren

Zoals gezegd baseren we elk van deze onderdelen op het tot nu toe doorlopen proces. Voor achtergronden en de geraadpleegde bronnen wordt verwezen naar www.omgevingsvisieaenhunze.nl.

Toekomstbeeld en koers geven op hoofdlijnen richting aan de opgaven. In de Omgevingsvisie worden de keuzes verder geconcretiseerd en ingevuld langs deze drie lijnen:

- **waar** dit geldt (kaartbeelden en/of deelgebieden)
- **hoe** dit wordt toegepast (toetsingsregels, afwegingskader, omgevingsplan)
- **wie** de rol pakt (gemeente, provincie, waterschap, terreinbeheerder)

Onze kernkwaliteiten als fundament

Achtergrond bij de ambitie

Aa en Hunze heeft een landschap met een lange en goed zichtbare geschiedenis. Die geschiedenis begint al in de prehistorie. In de gemeente liggen meerdere hunebedden. Deze grafmonumenten horen bij de oudste bewoningsgeschiedenis van Drenthe. Ook zijn er veel sporen van vroegere bewoning en landgebruik. Dat is terug te zien in het landschap. Ook is dit terug te zien in archeologische waarden in de bodem. De kernkwaliteiten van Aa en Hunze hangen sterk samen met de onderliggende geomorfologische opbouw van het gebied, zoals beekdalen, de Hondsrug, de veenkoloniën en natuurgebieden. Nieuwe ontwikkelingen vinden plaats met respect voor en in samenhang met deze onderliggende fysieke systemen.

Een belangrijk cultuurhistorisch kenmerk is het systeem van esdorpen. Dorpen zoals Gieten en Anloo liggen op hogere zandgronden. Rond deze dorpen liggen open essen. Daar hoort vaak een duidelijke rand met beplanting bij. Dit geeft een herkenbare dorpsstructuur. Ook heidevelden, bos- en landbouwontginningen, houtwallen en zandwegen maken onderdeel uit van deze landschappelijke structuur en identiteit.

Onze kernkwaliteiten als fundament

Achtergrond bij de ambitie

Ook de beekdalen horen bij de identiteit van Aa en Hunze. De dalen van de Aa en de Hunze vormen lage, natte zones tussen de hogere zandgronden. In deze beekdalen liggen graslanden, houtwallen en oude verkaveling. Op sommige plekken zijn meanders en oude loopjes nog te herkennen. Dit laat zien hoe water en bodem het landschap hebben gevormd. De beekdalen zijn ook belangrijk voor natuur en waterberging. Ze verbinden verschillende natuurgebieden met elkaar.

In de lager gelegen gebieden is de ontginning van veen en moeras nog zichtbaar. Daar liggen slagenlandschappen met lange, smalle percelen. Ook het veenkoloniale patroon is op plekken herkenbaar. Deze structuren zijn niet alleen ruimtelijk-historisch waardevol, maar vormen ook een samenhangend systeem van water, infrastructuur en gebruik.

Daarnaast heeft de gemeente veel monumenten en karakteristieke gebouwen. Het gaat onder meer om historische boerderijen en oude kerken. Ook beschermde dorpsgezichten maken onderdeel uit van deze cultuurhistorische waarden. Samen vormen deze elementen een sterk beeld van identiteit en streekgeschiedenis. Ook Nationaal Park Drentsche Aa en Geopark De Hondsrug zijn belangrijke dragers van de identiteit en kwaliteit van Aa en Hunze.

Onze kernkwaliteiten als fundament

Onze kernkwaliteiten op een rij

- Herkenbare driedeling tussen esdorpenlandschap, randveenontginningen / wegdorpen en veenontginningen
- Reliëf en hoogteverschillen in het landschap
- Geomorfologie, aardkundige waarden en bodem, zoals uitblazingskommen, pingo-ruïnes en droogdalen
- Open en grootschalige veenkoloniale landschappen
- Kleinschalig esdorpenlandschap
- Natuurlijke, meanderende waterlopen en de stroomdalen van Drentsche Aa en Hunze
- Karakteristieke verkavelingspatronen
- Sterke relatie tussen landbouw en landschap
- Cultuurhistorische patronen en elementen, zoals essen, marken, kerken, boerderijen, molens en dorpsgezichten
- Archeologische waarden, zoals hunebedden en grafheuvels
- Bossen, heidevelden, zandverstuivingen en vennen
- Zichtlijnen en doorzichten in het landschap
- Diversiteit aan dorpstypen (esdorpen, wegdorpen en jonge veenkoloniale dorpen)
- Leegte, stilte en donkerte
- Natuur en de intrinsieke waarde daarvan
- In veel dorpen is sprake van een herkenbare en beleefbare historische structuur

Zie verder de gemeentelijke Erfgoedatlas

Onze kernkwaliteiten als fundament

Toekomstbeeld 2045

In 2045 is de gemeente Aa en Hunze nog steeds uniek en herkenbaar. De dorpen, het landschap en de natuur hebben nog steeds hun karakter. De geschiedenis is zichtbaar en beleefbaar. Je herkent de esdorpen, de beekdalen en de veenstructuren. Ook archeologische waarden en monumenten zijn blijvend onderdeel van het dagelijks beeld.

In 2045 zijn onze dorpen en landschappen herkenbaar en van hoge kwaliteit. Deze waarden zijn in ons beleid geborgd en vormen het vertrekpunt bij ieder nieuw plan en initiatieven. Bescherming en ontwikkeling gaan samen. Er is ruimte voor verandering, maar niet ten koste van de kwaliteiten die Aa en Hunze bijzonder maken. Nieuwe ontwikkelingen sluiten aan bij de identiteit van de plek. Ze passen bij de schaal en structuur van het dorp of het landschap. Ze houden rekening met openheid, zichtlijnen, groen en erfgoed.

In 2045 voelen inwoners en bezoekers zich nog steeds helemaal thuis in onze gemeente. Zij herkennen Aa en Hunze als een gemeente met een sterk landschap en een duidelijke identiteit.

Onze kernkwaliteiten als fundament

Opgave 1: Ontwikkeling en behoud gaan altijd hand in hand

Toelichting opgave

Bij alle ontwikkelingen die een relatie hebben met de fysieke leefomgeving, vormen de landschappelijke, natuurlijke en cultuurhistorische waarden de basis. Daarbij spelen ook bodem, watersysteem, reliëf en de daarmee samenhangende specifieke natuurwaarden een belangrijke rol. Voor natuurgebieden is ook rust een belangrijk aandachtspunt. Dit betekent niet dat onze gemeente 'op slot' gaat. Juist omdat we onze ambities willen realiseren, zijn ontwikkelingen – klein en groter – nodig. Allerlei opgaven (woningbouw, bedrijvigheid, infrastructuur, klimaatadaptatie, energietransitie, etc...) vragen ruimte.

Koers voor de Omgevingsvisie

1. We willen dat ontwikkelingen in de fysieke leefomgeving landschappelijk goed worden ingepast en waar mogelijk een bijdrage leveren aan behoud of versterking van onze kernkwaliteiten. De gemeentelijke Erfgoedatlas helpt ons daarbij. Deze atlas geven we via de Omgevingsvisie en later het Omgevingsplan een beleidsmatige verankering.

Onze kernkwaliteiten als fundament

Opgave 2: Kernkwaliteiten leidend maken bij nieuwe ontwikkelingen

Toelichting opgave

Wij bekijken vroeg in ieder planproces welke kernkwaliteiten op een locatie aanwezig zijn. Zo komen waarden vroegtijdig in beeld en voorkomen we dat kleine ingrepen samen leiden tot verlies van karakter. Wij letten bijvoorbeeld op schaal, structuur en inpassing in het landschap. Dit geldt voor bouwen, infrastructuur, hergebruik van erven en landinrichting ten behoeve van natuur, landbouw en recreatie.

Koers voor de Omgevingsvisie

1. Wij kiezen niet voor één standaard oplossing, maar kijken altijd naar het gebied en concrete locatie. Zo blijven dorpen herkenbaar en blijft het landschap leesbaar.
2. Wij beschrijven de kernkwaliteiten per gebied in de omgevingsvisie en geven daardoor aan de voorkant kaders en handvatten voor nieuwe plannen. Zo weten initiatiefnemers wat past bij de identiteit van de plek en blijven keuzes voorspelbaar en uitlegbaar.
3. Wij maken duidelijke keuzes. Soms betekent dit dat we 'nee' zeggen tegen initiatieven die niet passen bij onze kernkwaliteiten.

Platteland in balans

Achtergrond bij de ambitie

Het platteland van Aa en Hunze vormt een afwisselend landschap van beekdalen, zandgronden, veenontginningen, bosgebieden en open agrarische landschappen. In dit buitengebied komen vandaag de dag veel opgaven samen. De druk op de ruimte neemt toe, omdat meerdere functies hetzelfde gebied nodig hebben. Daardoor worden afwegingen complexer en zijn ruimtelijke keuzes steeds vaker met elkaar verbonden.

De landbouw is vanoudsher een belangrijke drager van het buitengebied. Tegelijk staat de sector onder druk door veranderende regelgeving en marktomstandigheden. Vooral de opgaven met betrekking tot stikstof, mest, bodemkwaliteit en waterkwaliteit en -kwantiteit hebben invloed op bedrijfsvoering en toekomstperspectief. Dit leidt in de praktijk tot een toename van onzekerheid en tot situaties waarin agrariërs stoppen of hun bedrijf aanpassen. Dat kan gevolgen hebben voor het landschap, de leefbaarheid en het gebruik van vrijkomende gronden en gebouwen.

Natuur en biodiversiteit vragen eveneens aandacht. In en rond natuurgebieden, waaronder de Natura 2000-gebieden en NNN-gebieden, spelen factoren zoals stikstofdepositie, verdroging en verzuring. Deze factoren hebben invloed op natuurkwaliteit en op de ontwikkeling van kwetsbare habitattypen en soorten. Ook buiten beschermde gebieden is natuur aanwezig, in bosgebieden, beekdalzones en landschapselementen zoals houtwallen en singels. De samenhang tussen natuurgebieden en het agrarische landschap is hierbij een belangrijk aspect

Platteland in balans

Achtergrond bij de ambitie (vervolg)

Water is een bepalend thema, door klimaatverandering én door actuele vraagstukken rond waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid. Droogte en wateroverlast komen vaker voor en raken zowel landbouw als natuur. Waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid staan onder druk. In delen van de gemeente speelt daarnaast veenoxidatie. Dit heeft gevolgen voor bodemdaling en voor de waterhuishouding. Water en bodem worden daardoor steeds belangrijker als onderlegger bij ruimtelijke ontwikkelingen.

Ook energieopgaven zijn zichtbaar in het buitengebied. Het gaat om ruimte voor duurzame opwek en opslag van energie, zoals zon en wind, en om uitbreiding of aanpassing van energie-infrastructuur. Daarbij is netcapaciteit een knelpunt, waardoor zowel nieuwe opwek als verduurzaming van woningen en bedrijven wordt beperkt.

Recreatie en toerisme nemen toe. Het landschap en de rust trekken bezoekers aan. Dit leidt tot meer gebruik van fiets-, wandel- en kanoroutes en tot een grotere vraag naar voorzieningen. Tegelijk vraagt dit om aandacht voor natuurwaarden, rust en ruimtegebruik. In het platteland van Aa en Hunze komen deze opgaven samen en beïnvloeden zij elkaar direct.

Platteland in balans

Toekomstbeeld 2045

In 2045 is in het landelijk gebied een duidelijke balans gevonden tussen gebruik en bescherming. Landbouw, natuur, water, energie en recreatie versterken elkaar. Er is balans tussen ruimte voor ontwikkeling en het beschermen van waarden in landschap, natuur en water.

In 2045 heeft de landbouwsector een toekomstbestendige positie in het buitengebied. Agrarisch gebruik past bij de draagkracht van bodem en water. Het buitengebied blijft een werklandschap, met ruimte voor productie en ondernemerschap, in balans met natuurwaarden, de gezondheid van de mens en omgevingskwaliteit. Vrijkomende erven en gronden zijn zorgvuldig ingepast en dragen bij aan leefbaarheid en ruimtelijke kwaliteit.

In 2045 vormt natuur een samenhangend netwerk. Water en bodem spelen een duidelijke rol in ruimtelijke keuzes. Daardoor blijven beekdalen en natte natuur beter bestand tegen droogte, wateroverlast en hitte. Ook de inrichting en kwaliteit van het groen in en rond de dorpen dragen bij aan biodiversiteit en een gezonde leefomgeving.

Platteland in balans

Toekomstbeeld 2045

In 2045 is water een vanzelfsprekend onderdeel van het platteland. Beekdalen en laagtes bieden ruimte voor water en helpen bij het opvangen van droogte en piekbuien. Waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid zijn in balans met functies in het buitengebied. Het landschap is klimaatbestendig en veerkrachtig. Daarmee bedoelen we dat het beter bestand is tegen droogte, wateroverlast en hitte en zich beter kan aanpassen aan klimaatverandering.

In 2045 is recreatie goed ingepast in het landschap. Inwoners en bezoekers beleven het buitengebied via routes en voorzieningen die passen bij rust en ruimte. Dorpen functioneren als herkenbare ankerpunten.

Platteland in balans

Opgave 1: Landbouw, natuur en gezonde leefomgeving in balans

Toelichting opgave

Er is sprake van balans tussen landbouw, natuur en een gezonde leefomgeving als we deze drie doelen in samenhang kunnen waarmaken, zonder dat één belang structureel ten koste gaat van de andere twee. Dat betekent dat natuurwaarden verbeteren of tenminste behouden blijven en dat kwetsbare natuur niet verder achteruitgaat. Kwetsbare natuur gaat niet verder achteruit en druk door stikstof, verdroging en waterkwaliteit neemt niet toe. Tegelijk heeft de landbouw een haalbaar toekomstperspectief. Agrariërs kunnen ondernemen en hun bedrijf aanpassen binnen duidelijke randvoorwaarden. Ook is de leefomgeving gezond en prettig. Er is schoon water, voldoende groen en rust. Balans betekent daarom niet dat alles overal kan, maar dat functies passen bij de draagkracht van bodem, water en landschap en dat het systeem als geheel niet achteruitgaat. Om die balans te bereiken, is een combinatie nodig van zonerings- en koppelmogelijkheden. We blijven deze balans voortdurend duiden, actualiseren en hier helder over communiceren, zodat iedereen zicht houdt op hoe landbouw, natuur en leefomgeving zich in samenhang ontwikkelen.

Koers voor de Omgevingsvisie

1. In de Omgevingsvisie werken we met duidelijke zones met verschillende doelen en richtinggevende kaders. Te denken valt aan het maken van onderscheid tussen gebieden waar natuur en water leidend zijn en gebieden waar landbouw de hoofdfunctie blijft (dan wel waar sprake is van synergie). Dit geeft helderheid en voorkomt dat elke ontwikkeling overal discussies oproept.

Platteland in balans

Opgave 1: Landbouw, natuur en gezonde leefomgeving in balans

Koers voor de Omgevingsvisie (vervolg)

2. Wij gebruiken water en bodem als basis voor functiekeuzes in het buitengebied. We kijken eerst naar bodemtype, grondwater en de ligging. In natte en kwetsbare gebieden passen intensieve functies minder goed, omdat zij het watersysteem kunnen verstoren en extra druk kunnen zetten op natuur en waterkwaliteit. Deze aanpak helpt om beter om te gaan met droogte en hevige regen. Daardoor wordt het landschap beter bestand tegen droogte, wateroverlast en hitte en beter voorbereid op klimaatverandering.
3. Sturen op impact. Hiermee bedoelen we dat we niet alleen 'landbouw' of 'natuur' aanwijzen, maar ook sturen op effecten: stikstof, gewasbescherming, waterkwaliteit, geur en verkeer. Daarmee wordt duidelijk welke bedrijfsvoering of activiteiten wel of niet passen in een gebied om zo tot een gezonde leefomgeving te komen.
4. Wij zien natuur niet alleen als een aparte functie, maar als fundament onder onze leefomgeving. Wij benaderen natuur daarom integraal: in bodem, op maaiveld en in de lucht.

Platteland in balans

Opgave 2: Landbouw met toekomstperspectief

Toelichting opgave

Landbouw is belangrijk voor Aa en Hunze. Het is een economische drager. Het biedt werk en inkomen. De landbouwsector beheert ook een groot deel van ons buitengebied. Daardoor is de landbouw belangrijk voor ons landschap en de kwaliteit van de leefomgeving.

Koers voor de Omgevingsvisie

1. Wij stimuleren landbouw met toekomstperspectief in Aa en Hunze. We sturen niet op één landbouwvorm, maar willen per gebied en aansluitend bij (landelijke) trends, de ontwikkeling van onze agrarische sector faciliteren.
2. Wij bieden binnen ons beleid en onze instrumenten (zoals het omgevingsplan, vergunningverlening, pilots en samenwerking met partners), ruimte voor bedrijven die willen experimenteren, ontwikkelen en/of vernieuwen. Dit kan gaan om andere teelten, extensivering en samenwerking. Ook combinaties met recreatie of natuurbeheer kunnen passen. Zo ontstaat perspectief voor agrariërs en meerwaarde voor de omgeving.

Platteland in balans

Opgave 3: Versterken van natuur en biodiversiteit

Toelichting opgave

In Aa en Hunze liggen belangrijke natuurgebieden, waaronder Natura 2000-gebieden en NNN-gebieden zoals het Drentsche Aa-gebied en (gedeeltelijk) het Drouwenerzand. Deze gebieden hebben bijzondere natuurwaarden en instandhoudingsdoelen. Tegelijk staat de natuurkwaliteit onder druk door factoren zoals stikstof, verdroging en waterkwaliteit. Ook buiten Natura 2000 speelt natuur een grote rol. Natuur is aanwezig in beekdalen, bosgebieden, groenstructuren rond dorpen en in landschapselementen zoals houtwallen en singels. De uitdaging is dat natuur en biodiversiteit niet alleen afhankelijk zijn van een paar grote gebieden. Juist de samenhang tussen natuurgebieden en het omliggende landschap is belangrijk. Daarom gaat deze opgave over het versterken van biodiversiteit in de hele gemeente: in natuurgebieden én in het agrarisch gebied en de dorpsranden. Hierbij spelen koppelkansen met water, klimaat en landbouw een grote rol. Deze benadering sluit aan bij het gedachtengoed van basiskwaliteit natuur: zorgen dat het hele landschap voldoende kwaliteit biedt voor soorten en ecosystemen.

Koers voor de Omgevingsvisie

1. Wij kiezen ervoor om natuurgebieden, landschapselementen en biodiversiteit te benaderen als één samenhangend netwerk in de hele gemeente. Wij bouwen voort op lopende natuurontwikkelingsprojecten en samenwerkingsverbanden. Wij zoeken samen met onze partners actief naar koppelkansen met water, klimaat en landbouw. Dit doen wij vooral in de beekdalen van de Drentsche Aa en de Hunze en in het Hunzedal. Bij ontwikkelingen in en rondom deze gebieden houden wij rekening met de Natura 2000-doelen.

Platteland in balans

Opgave 3: Versterken van natuur en biodiversiteit

Koers voor de Omgevingsvisie (vervolg)

2. We richten ons ook op natuur buiten de grote natuurgebieden. Dit betekent allereerst dat we inzetten op behoud en herstel van (bestaande) landschapselementen, zoals houtwallen, singels en kleine natuurstroken. Daarnaast hebben we bij nieuwe ontwikkelingen (zoals de realisering van woongebieden of de herinrichting van de openbare ruimte) aandacht voor het versterken van natuurwaarden en de biodiversiteit.

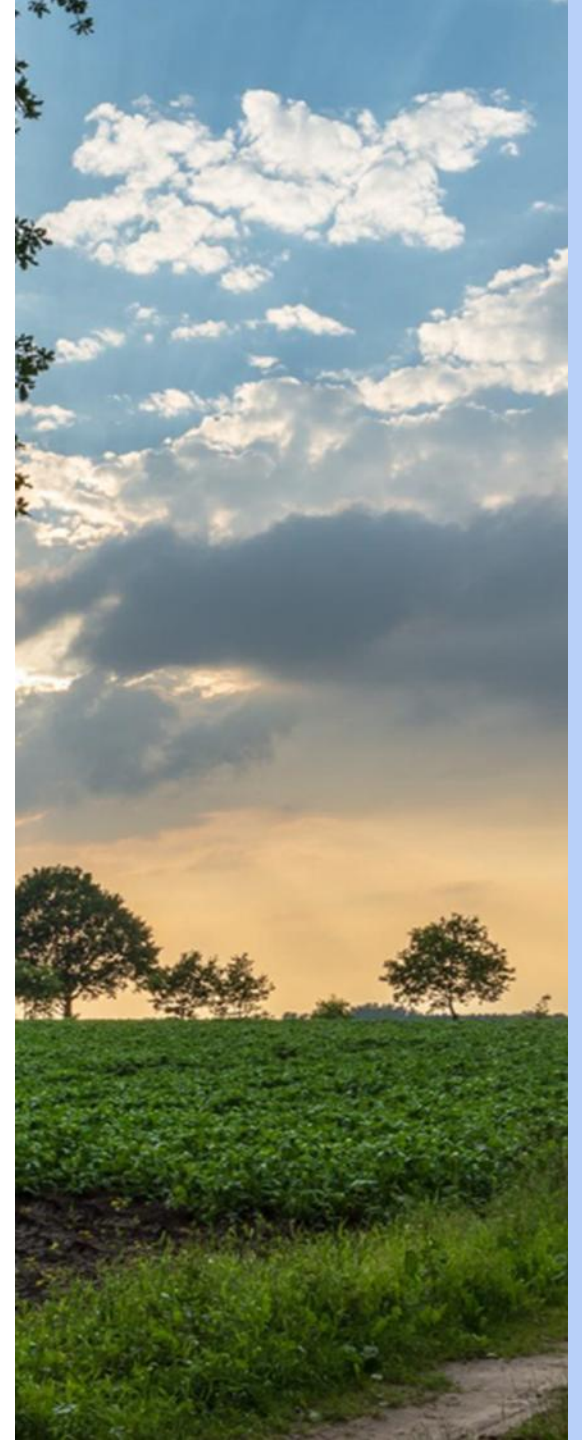
Een plek voor iedereen

Achtergrond bij de ambitie

Wonen in Aa en Hunze staat onder druk door veranderingen in bevolking en huishoudens. Het aantal huishoudens groeit. Ook het inwonertal is de laatste jaren gegroeid. Op langere termijn, na 2035, is de ontwikkeling minder zeker. De meest recente prognose laat groei zien tot en met 2035. Daarna kan het aantal huishoudens afnemen. Dit hangt echter sterk samen met migratie en vergrijzing. Zonder instroom van buiten kan het inwonertal mogelijk dalen. Tegelijk neemt het aantal ouderen toe. Ouderen wonen langer zelfstandig. Daardoor groeit de vraag naar passende en levensloopbestendige woningen en naar woningen dichtbij voorzieningen en zorg.

De woningmarkt is krap. Er is behoefte aan meer woningen, maar ook aan meer variatie in het aanbod. Starters zoeken betaalbare koop- en huurwoningen. Senioren zoeken gelijkvloerse woningen en geschikte woonvormen om in het dorp te kunnen blijven wonen. Ook jonge gezinnen uit de regio trekken naar Aa en Hunze vanwege rust, ruimte en betaalbaarheid. Dit vergroot de vraag naar gezinswoningen en woningen met buitenruimte. De woningbouw richt zich vooral op de dorpskernen en de randen daarvan. Ook transformatie van bestaand vastgoed, zoals leegstaande agrarische of maatschappelijke gebouwen, speelt een rol. Daarnaast kunnen ook hergebruik, sloop en vervanging van verouderde agrarische bebouwing, bijvoorbeeld via rood-voor-rood, bijdragen aan de woningbouwopgave, waar dit ruimtelijk passend is.

De uitdaging is om ook in de verdere toekomst voldoende woningen te bouwen die passen bij de vraag, zonder dat dit ten koste gaat van ruimtelijke kwaliteit, landschap en leefbaarheid in de dorpen.

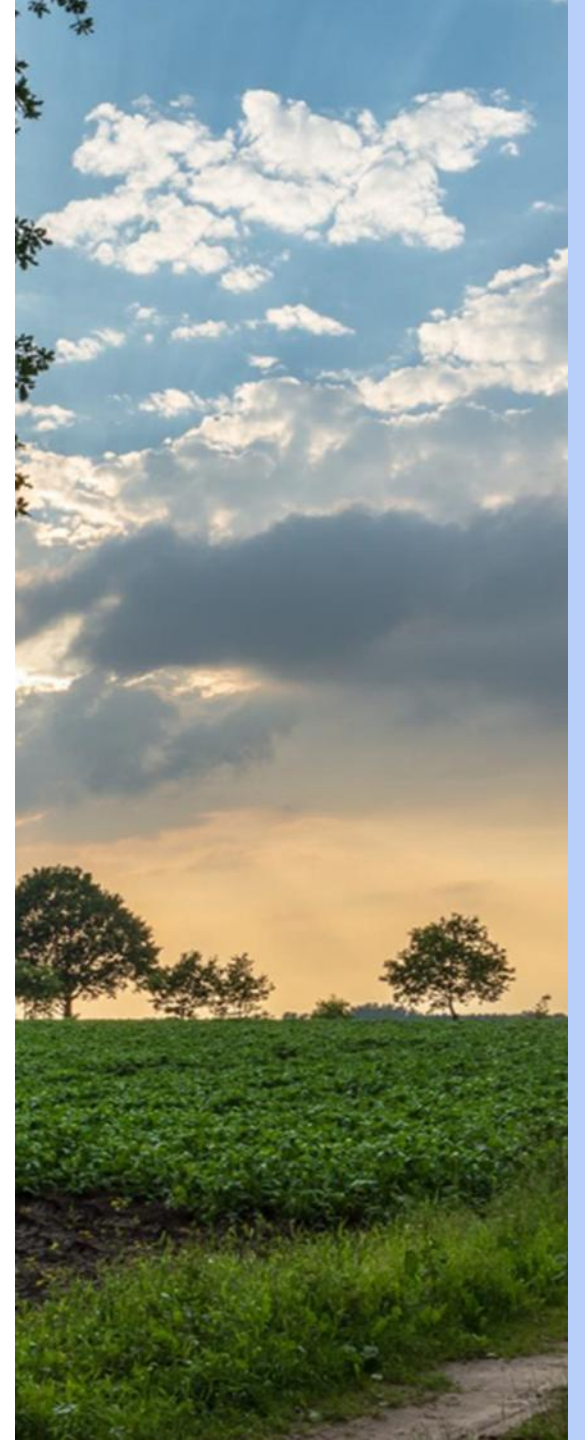
Een plek voor iedereen

Toekomstbeeld 2045

In 2045 heeft Aa en Hunze een woningvoorraad die goed aansluit op de behoeften van alle inwoners. Er zijn voldoende woningen beschikbaar en de druk op de woningmarkt is verminderd. Starters, gezinnen, alleenstaanden, inwoners met een zorg- of ondersteuningsvraag en senioren kunnen een passende woning vinden binnen een redelijke termijn. De woningvoorraad is gevarieerd in huur en koop, in prijs en in woningtype. Er is een passend aandeel sociale huur, er is voldoende aanbod in het middensegment en er zijn ook betaalbare koopwoningen. Hierdoor is er meer doorstroming en ontstaat er ruimte voor verschillende woonwensen.

In 2045 zijn onze woningen toekomstbestendig. Woningen zijn energiezuinig, comfortabel, waar mogelijk circulair en biobased en voldoen aan actuele eisen. Een groot deel van de woningvoorraad is levensloopbestendig of eenvoudig aan te passen. Daardoor kunnen ouderen langer zelfstandig wonen. Ook is er voldoende passende woonruimte voor mensen met een zorg- of ondersteuningsvraag. Dit maakt het mogelijk dat inwoners, ook bij een veranderende situatie, kunnen blijven wonen in de gemeente.

In 2045 is woningbouw zichtbaar in alle delen van Aa en Hunze. De woningbouwopgave is niet alleen opgelost in de grootste kernen, maar ook in kleinere dorpen waar behoefte is. We hebben per dorp maatwerk geleverd, samen met de dorpen. Daardoor sluiten aantallen, woningtypen en locaties aan op de lokale vraag én op het karakter van ieder dorp. In 2045 is Aa en Hunze daarmee een plek voor iedereen om te wonen, met voldoende en passende woningen voor elke levensfase.

Een plek voor iedereen

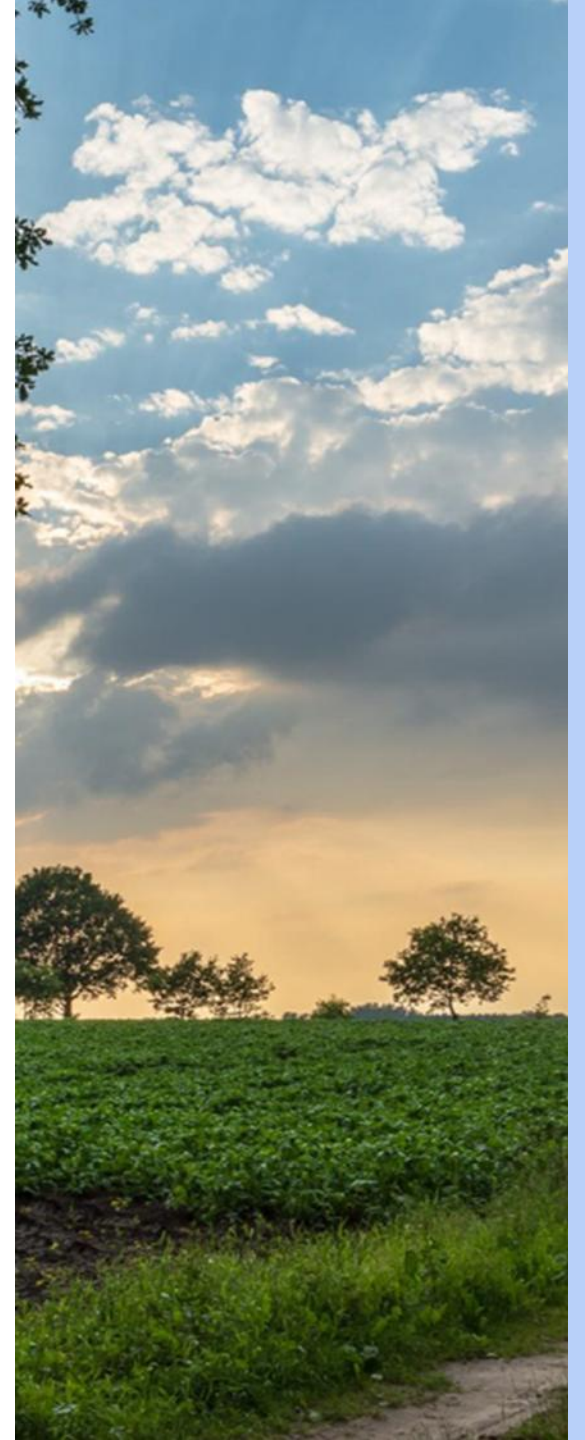
Opgave 1: Nieuwe woongebieden aanwijzen in de omgevingsvisie

Toelichting opgave

Onze Woonvisie en het addendum geven richting tot 2032 met een heldere bouwambitie. Ook daarna blijft er vraag naar woningen, onder andere door vergrijzing, huishoudverdunding en de behoefte van starters en jonge gezinnen. Daarom is het nodig om tijdig vooruit te kijken en nieuwe woongebieden in beeld te brengen. De omgevingsvisie is de plek waar we op hoofdlijnen kunnen aangeven waar wonen in de toekomst kansrijk en passend is. Door dit nu te doen, voorkomen we dat we na 2032 zonder richting zitten. Het geeft duidelijkheid voor inwoners, marktpartijen en dorpen. Ook helpt het om woningbouw beter te verbinden met de kwaliteit van het dorp en de omgeving.

Koers voor de omgevingsvisie

1. Wat betreft de woningbouwopgave focussen we ons primair op de grote kernen: Gieten, Rolde en Annen. Echter, ook in de overige kernen moet woningbouw mogelijk zijn, op een schaal die past bij het betreffende dorp. We kiezen daarom in die gevallen voor maatwerk.
2. Bij woonuitbreidingen nemen we water en bodem als vaste onderlegger. Zo voorkomen we dat locaties later afvallen door technische of ecologische knelpunten. Dit helpt ook om klimaatbestendig te bouwen en de omgeving niet extra te belasten.
3. Wij nemen in de omgevingsvisie daarnaast een ontwikkelrichting op de periode na 2032. Zo houden we ruimte voor toekomstige woningvraag en onzekerheden in prognoses.

Een plek voor iedereen

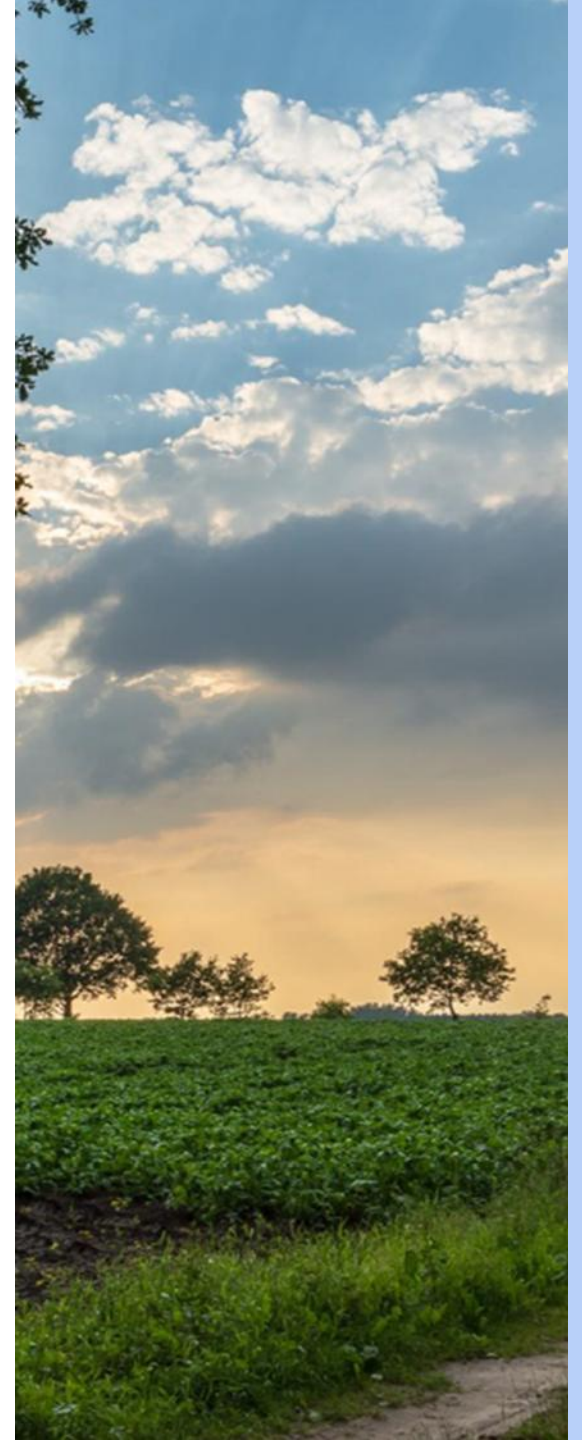
Opgave 2: Bij nieuwbouw focus op inbreiding en/of aan de dorpsranden

Toelichting opgave

In Aa en Hunze is woningbouw nodig om de woningvraag op te vangen en om doorstroming mogelijk te maken. Tegelijk is de ruimte in en rond dorpen beperkt. Het landschap is een belangrijke kwaliteit. Wij bouwen daarom zowel in de kern als aan de dorpsranden. Inbreiding heeft vaak voordelen, maar is niet altijd passend, haalbaar of wenselijk. Soms is een locatie aan de dorpsrand eerder passend. Dorpsranden bieden vaak ruimte voor meer woningen. Ook bieden zij ruimte voor woningtypen die lastig in te passen zijn in de bestaande kern.

Koers voor de omgevingsvisie

1. Inbreiding heeft onze voorkeur boven uitbreiding, mits dit past bij het karakter van de betreffende kern.
2. Tegelijk zien we dat, om uiteenlopende redenen, inbreiding niet altijd mogelijk is. Daarom blijven dorpsranden een volwaardig onderdeel van de aanpak.
3. Elke dorpsuitbreiding is tegelijk een afronding van dat dorp. Zo zorgen we ervoor dat dorpsranden geen harde grens worden, maar een overgang tussen dorp en landschap. Nieuwe buurten sluiten aan op het dorp in schaal, uitstraling en structuur. We zorgen voor groen en water aan de randen en houden rekening met zichtlijnen en bestaande landschappelijke patronen. Zo blijft het dorp herkenbaar en blijft het landschap leesbaar. Dorpsrandontwikkeling draagt daarmee bij aan woningbouw én aan ruimtelijke kwaliteit.

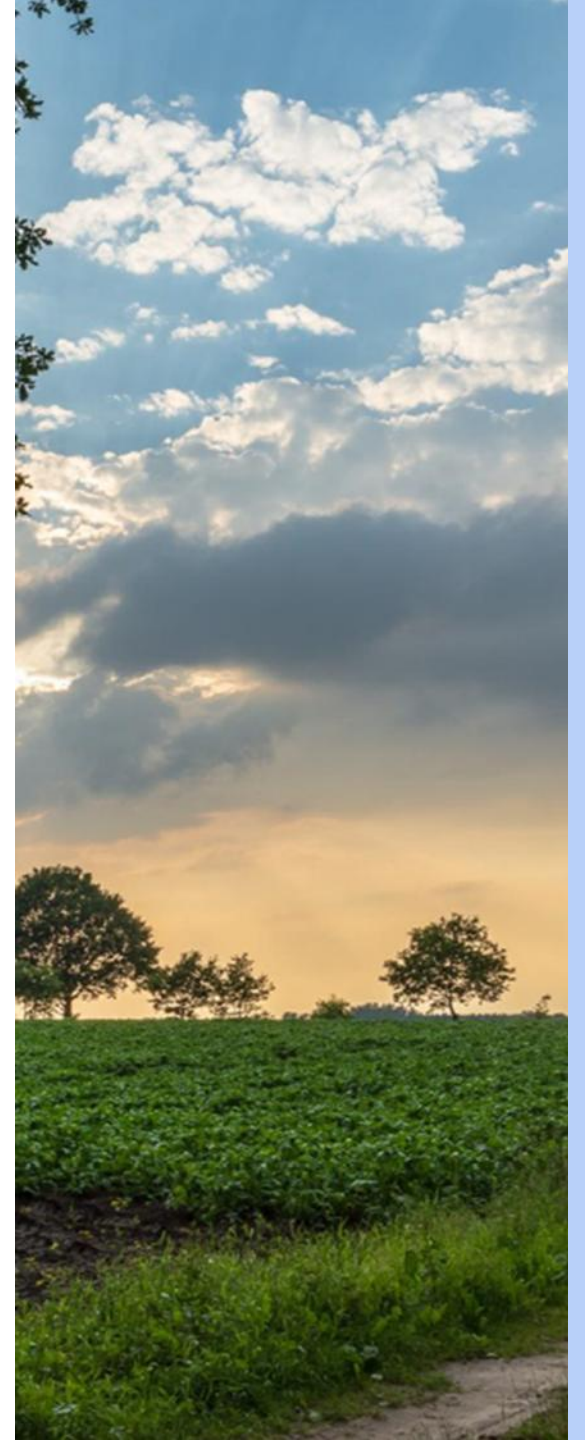

Een plek voor iedereen

Opgave 2: Bij nieuwbouw focus op inbreiding en aan de dorpsranden

Koers voor de omgevingsvisie (vervolg)

4. We zijn terughoudend met gestapeld bouwen, omdat we dit vaak niet passend vinden bij het karakter van Aa en Hunze. Tegelijk sluiten we gestapeld bouwen (3 à 4 lagen) niet per definitie uit. We zien vooral ruimte voor beperkte hoogte in de grotere kernen, waar de vraag groter is en waar voorzieningen en bereikbaarheid beter aansluiten. Daarbij geldt dat hoogte altijd zorgvuldig moet worden ingepast, met aandacht voor schaal, uitzicht, groen en parkeren. Zo blijft het woonmilieu passend en blijft de ruimtelijke kwaliteit behouden.

Een plek voor iedereen

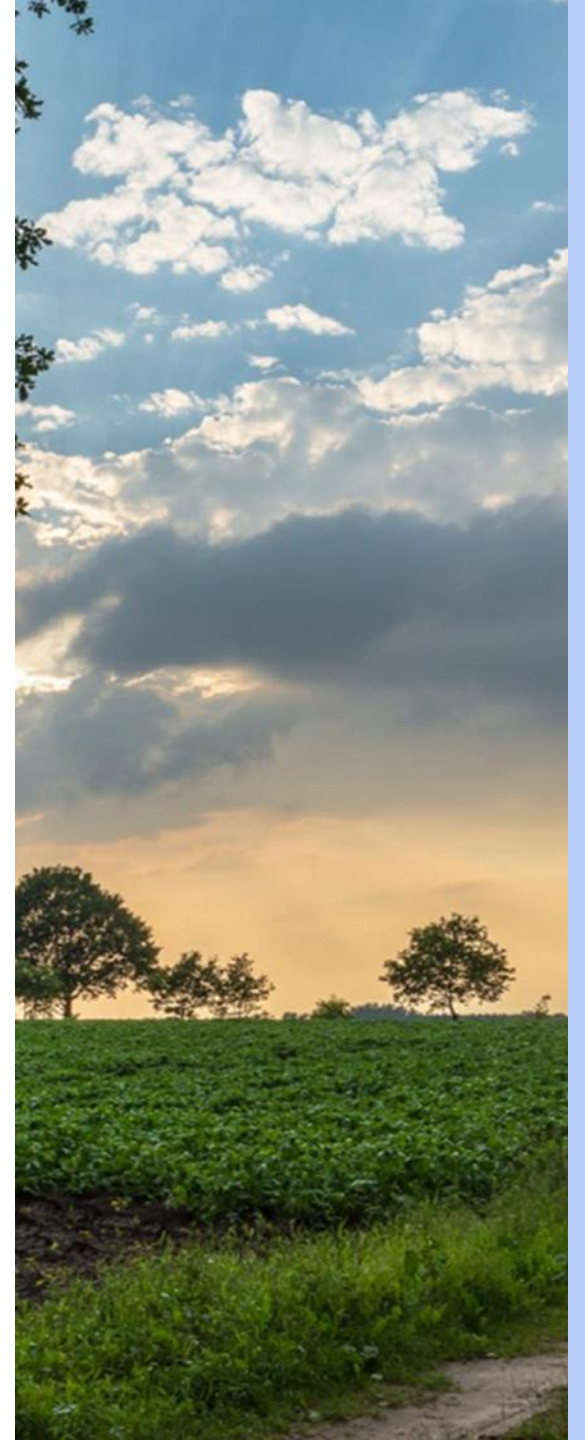
Opgave 3: Bouw aanpasbaar en flexibel

Toelichting opgave

In Aa en Hunze verandert de woonvraag. Er komen meer kleine huishoudens. Daarom is er meer behoefte aan kleinere, betaalbare woningen, vooral voor starters en ouderen. Door vergrijzing en langer zelfstandig wonen groeit de vraag naar woningen die meebewegen met levensfasen. Ook is de woningvraag op lange termijn onzeker. Daarom sturen we op flexibele nieuwbouw en aanpasbare bestaande woningen. Dit helpt doorstroming en maakt het mogelijk dat inwoners in hun eigen dorp kunnen blijven wonen.

Koers voor de omgevingsvisie

1. We nemen in de omgevingsvisie op dat nieuwbouw zoveel mogelijk aansluit bij de behoefte. We realiseren ons dat die behoefte per gebied of kern kan verschillen. Woningen moeten geschikt zijn voor verschillende levensfasen.
2. Wij geven ruimte aan alternatieve woonvormen.
3. We benoemen dat woningdelen en woningsplitsing op passende plekken mogelijk moeten zijn. Dit helpt om de woningvoorraad beter te benutten en meer woningen te creëren. We koppelen dit aan voorwaarden voor kwaliteit en inpassing, passend bij het dorpse karakter.

Een plek voor iedereen

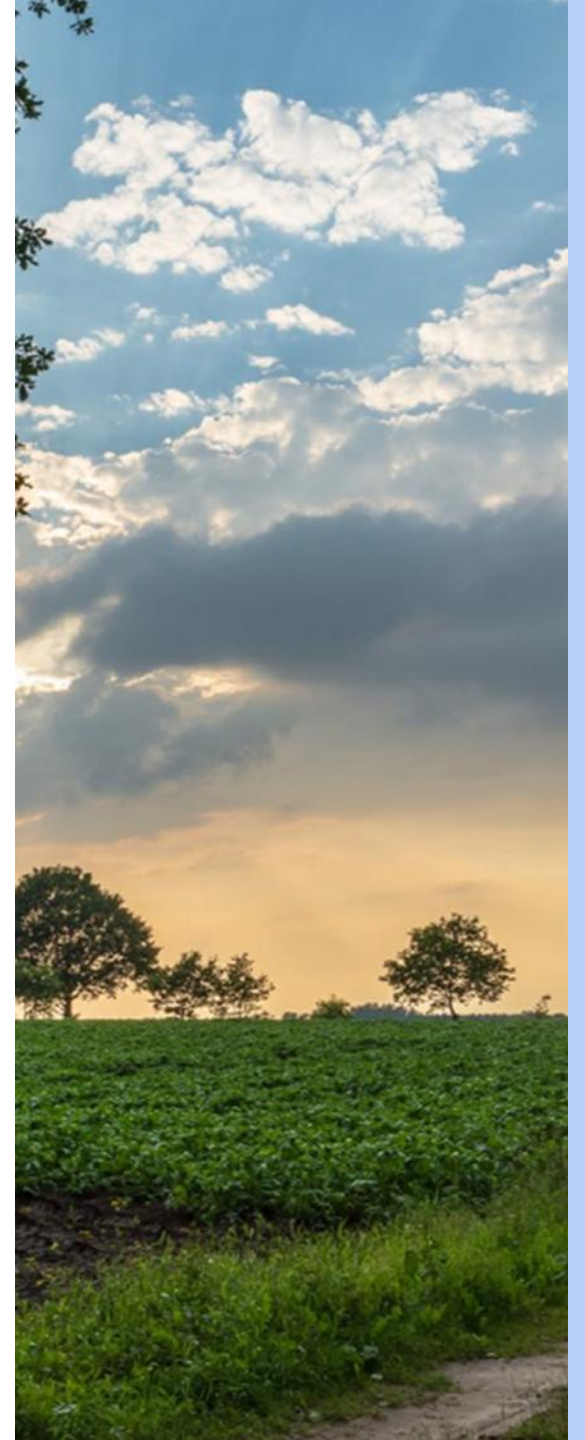
Opgave 4: Maatwerk per dorp en samen met het dorp

Toelichting opgave

Aa en Hunze bestaat uit veel verschillende dorpen. Die dorpen verschillen in schaal, woningvraag, groei, woningtypen en ruimte. Ook verschillen de wensen van inwoners. Wel is duidelijk dat inwoners woningbouw belangrijk vinden, maar wel op een manier die past bij het dorpse karakter. Daarom is maatwerk per dorp een belangrijke opgave. Het helpt om de woningbouwopgave te realiseren én om draagvlak te houden. Het helpt ook om beter te sturen op doelgroepen, woningtypen en locaties die echt passen bij de lokale situatie.

Koers voor de omgevingsvisie

1. We gaan werken met een verkenning per kern en per dorp. Een dergelijke verkenning maakt o.a. duidelijk waar groei wenselijk is, waar vooral doorstroming nodig is en waar kleinschaligheid past. We zien hier een duidelijke koppeling met het Volkshuisvestingsprogramma.
2. Wij kiezen voor maatwerk bij nieuwe ontwikkelingen. Wij gaan daarvoor in overleg met het dorp en/of andere belanghebbenden. Wij gebruiken hun kennis om kansen en aandachtspunten in beeld te brengen. Zo ontstaat duidelijkheid en bouwen we aan draagvlak. Dit helpt om plannen beter te laten passen bij het dorp en de omgeving.

Sterke dorpen

Achtergrond bij de ambitie

Onze gemeente kent veel dorpen in een groot landelijk gebied. Daardoor zijn sterke dorpen van groot belang. Voor veel inwoners is het dorp de basis van het dagelijks leven. Dorpen zijn plekken om te wonen, elkaar te ontmoeten en gebruik te maken van voorzieningen. Tegelijk zijn er ontwikkelingen die druk zetten op deze kwaliteiten. De bevolking vergrijsst, het aantal jongeren neemt af en huishoudens worden kleiner. Daardoor verandert de vraag naar voorzieningen, vervoer en geschikte woningen. Voorzieningen zijn niet overal aanwezig en even goed bereikbaar. Met name in de kleinere dorpen en het buitengebied zijn afstanden groter en zijn inwoners vaker afhankelijk van voorzieningen buiten het eigen dorp. Dit speelt vooral bij zorg, welzijn, sport en openbaar vervoer. Voor jongeren, ouderen en mensen met een beperkte mobiliteit kan dit extra knelpunten geven. Afstanden naar scholen, zorg en andere voorzieningen zijn relatief groot.

Tegelijk staat openbaar vervoer onder druk. Dit maakt inwoners vaker afhankelijk van de auto. Ook de kwaliteit en veiligheid van fiets- en wandelroutes is belangrijk, omdat deze routes nodig zijn voor dagelijkse verplaatsingen en voor het veilig bereiken van voorzieningen en ontmoetingsplekken.

Ontmoeten is een kernkwaliteit van onze dorpen. Dorpshuizen, sportvoorzieningen, verenigingen en horeca spelen hierbij een belangrijke rol. Deze plekken dragen bij aan sociale samenhang en naoberschap. Wanneer ontmoetingsplekken verdwijnen of minder gebruikt worden, kan dat effect hebben op zorgzame gemeenschappen en naoberschap en de onderlinge ondersteuning in het dorp.

Gezondheid hangt samen met factoren in de leefomgeving. Denk aan bewegen, schone lucht, rust, groen en een veilige inrichting van de openbare ruimte. In Aa en Hunze is veel groen en ruimte aanwezig. Tegelijk vraagt dit blijvende aandacht.

Sterke dorpen

Toekomstbeeld 2045

In 2045 heeft Aa en Hunze sterke dorpen waar inwoners elkaar ontmoeten en waar basisvoorzieningen voor het dagelijks leven goed bereikbaar zijn. In de grotere kernen is het voorzieningenniveau op peil en blijft er voldoende aanbod van winkels, onderwijs, sport en zorg. In kleinere dorpen zijn voorzieningen en ondersteuning passend bij de schaal van het dorp en zijn inwoners minder kwetsbaar door grotere afstanden.

In 2045 heeft elk dorp één of meer voor iedereen toegankelijke ontmoetingsplekken die bijdragen aan sociale samenhang. Dorpshuizen, sportvoorzieningen en andere plekken om elkaar te treffen zijn herkenbare ankerpunten. Ontmoeting blijft daarmee een kernkwaliteit van de dorpen.

In 2045 is de bereikbaarheid van en tussen dorpen op een passend niveau. Inwoners kunnen zich veilig verplaatsen, met goede en veilige routes voor lopen en fietsen. De dorpen zijn goed ontsloten. Verkeersveiligheid in dorpskernen en toegankelijkheid voor verschillende doelgroepen zijn op orde. Ook de digitale bereikbaarheid is op orde: inwoners kunnen overal gebruikmaken van snel en betrouwbaar internet voor werk, onderwijs en zorg.

In 2045 is de leefomgeving gezond en uitnodigend. Bewegen is eenvoudig door de aanwezigheid van wandel- en fietspaden, groen en sport- en speelvoorzieningen. Verschillen tussen kernen en buurten zijn kleiner en iedereen kan gebruik maken van een gezonde en veilige openbare ruimte.

Sterke dorpen

Opgave 1: Voorzieningenniveau in grote dorpen waarborgen, behouden en versterken

Toelichting opgave

Veel voorzieningen liggen in grotere dorpen. Deze dorpen liggen binnen en buiten de gemeente Aa en Hunze. Deze dorpen zijn daarmee belangrijk voor het dagelijks leven van inwoners uit de hele gemeente. Tegelijk veranderen vraag en draagvlak door vergrijzing, ontgroening en kleinere huishoudens. Het waarborgen en behouden van het voorzieningenniveau in de grote dorpen is daarom belangrijk. Dit helpt om basisfuncties dichtbij te houden en ondersteunt de zelfstandigheid van inwoners.

Koers voor de Omgevingsvisie

1. We zetten in op een volwaardig aanbod aan voorzieningen op het gebied van cultuur, sport, onderwijs, maatschappelijke ondersteuning. Daarmee bedoelen we dat iedere inwoner, van jong tot oud, binnen de gemeente terecht kan voor een compleet pakket aan maatschappelijke voorzieningen. Dat in sommige dorpen voorzieningen niet fysiek aanwezig zijn, hoeft daarbij geen probleem te zijn. We zullen voorzieningen gaan clusteren in de grote kernen. Inzetten op clustering heeft namelijk vaak als resultaat dat een breder pakket aan voorzieningen kan worden behouden.
2. We zorgen dat locaties rond bestaande voorzieningen ruimte houden om te blijven functioneren en zich aan te passen. Denk aan bereikbaarheid, toegankelijkheid, parkeren, veilige loop- en fietsroutes en voldoende ruimte in de openbare ruimte. Zo voorkomen we dat ontwikkelingen in de directe omgeving het functioneren van voorzieningen beperken.
3. Ook (het behoud van) voorzieningen als detailhandel, horeca en recreatie en toerisme vinden we belangrijk. Omdat het hier gaat om commerciële functies zien we hier voor onszelf in de eerste plaats een faciliterende rol en waar nodig een stimulerende of dwingende.

Sterke dorpen

Opgave 2: Ontmoetingsplekken in elk dorp behouden of creëren, samen met de gemeenschap

Toelichting opgave

Ontmoetingsplekken zijn belangrijk voor sociale samenhang in Aa en Hunze. Dorpshuizen, sportvoorzieningen, verenigingen en andere plekken zorgen ervoor dat inwoners elkaar kunnen ontmoeten en elkaar kunnen ondersteunen. Dit is extra belangrijk in een gemeente met veel dorpen, een vergrijzende bevolking en grotere afstanden. Inwoners geven aan dat in zorgzame gemeenschappen ontmoeten en naoberschap kernkwaliteiten zijn. Tegelijk staan sommige plekken onder druk door veranderend gebruik, beheerlasten en beperkte capaciteit van vrijwilligers. Daarom is het behouden en waar nodig creëren van ontmoetingsplekken een belangrijke opgave.

Koers voor de Omgevingsvisie

1. Passend bij ons karakter willen we dat in elk van onze dorpen een ontmoetingsplaats (in de vorm van bijvoorbeeld een plein, dorpshuis, of multifunctioneel centrum) te vinden is. Een centrale ontmoetingsplaats zien wij voor alle kernen als noodzakelijke voorziening.
2. We maken het mogelijk dat ontmoetingsplekken meerdere functies kunnen combineren. Denk aan sport, cultuur, welzijn, jeugdactiviteiten en informele zorg. Dit vergroot het gebruik en maakt plekken toegankelijk voor meer doelgroepen.
3. Wij nemen als uitgangspunt dat nieuwe of verbeterde ontmoetingsplekken in overleg met de dorpen worden gerealiseerd. Daarbij kan het initiatief zeker ook vanuit de dorpen zelf komen. Wij betrekken inwoners vroeg bij locatiekeuze, bereikbaarheid en gebruik, zodat plekken aansluiten op wat per dorp nodig en haalbaar is.

Sterke dorpen

Opgave 3: Mobiliteit op peil houden op een bij het dorp passend niveau

Toelichting opgave

Mobiliteit is in Aa en Hunze essentieel. Dorpen en voorzieningen liggen verspreid. Afstanden zijn groot. Niet iedereen kan of wil altijd met de auto reizen. Het openbaar vervoer staat onder druk. Dat raakt vooral jongeren, ouderen en inwoners die minder mobiel zijn. Ook verkeersveiligheid en de kwaliteit van fiets- en wandelroutes bepalen of mensen veilig en zelfstandig kunnen reizen. Inwoners noemen veilige routes en goede verbindingen als belangrijke aandachtspunten. Daarom is het nodig om mobiliteit op peil te houden, op een niveau dat past bij de schaal en ligging van ieder dorp.

Koers voor de Omgevingsvisie

1. Grotere kernen zijn met het openbaar vervoer goed tot zeer goed verbonden. Buiten de grotere kernen is reizen met het openbaar vervoer lastiger. We hebben beperkte invloed op buslijnen. We gebruiken wel onze rol in overleg met provincie en vervoerders. We zetten in op verbindingen die passen bij dagelijkse reisbehoeften: school, werk, zorg en sport.
2. Wij steunen de komst van de Nedersaksenlijn. Deze lijn kan de bereikbaarheid en mobiliteit van inwoners verbeteren. De lijn kan reistijd verkorten naar werk, onderwijs en voorzieningen. Ook verwachten wij meerwaarde voor de noordelijke economie.
3. Wij nemen in de omgevingsvisie op dat nieuwe ontwikkelingen alleen passend zijn als mensen er goed naartoe kunnen reizen. Dit geldt voor alle doelgroepen. We kijken daarbij primair naar de bereikbaarheid via lopen, fietsen en de auto. We kijken ook naar de aansluiting op bestaande routes.

Sterke dorpen

Opgave 3: Mobiliteit op peil houden op een bij het dorp passend niveau

Koers voor de Omgevingsvisie (vervolg)

4. We willen dat iedereen meedoet in Aa en Hunze. Daarom zetten we in op een goede toegankelijkheid van openbare gebouwen en de openbare ruimte.
5. Wij zetten in op een mobiliteitsmix. Niet elke reis hoeft met de auto. We versterken fiets- en wandelverbindingen. We stimuleren deelmobiliteit waar dit werkt. We kijken per dorp welke oplossing past.
6. Verkeersveiligheid is een randvoorwaarde. We verbeteren waar nodig de veiligheid van routes en oversteken, vooral voor schoolgaande jeugd en ouderen. Bij de verdere uitwerking hebben we ook aandacht voor de relatie tussen verkeersstromen, historische structuren en leefbaarheid in dorpen.

Sterke dorpen

Opgave 4: Gezonde leefomgeving behouden

Toelichting opgave

Een gezonde leefomgeving gaat in Aa en Hunze over meer dan groen en ruimte. Het gaat ook over schone lucht en schoon water, verkeersveiligheid, rust, bewegen en een inrichting die uitnodigt tot actief en gezond leven. Inwoners noemen gezondheid en veiligheid als belangrijke thema's. Daarnaast komen zorgen over milieu en landbouwinvloeden nadrukkelijk naar voren. In de werksessies en de enquête werd in dat kader ook gewezen op gewasbeschermingsmiddelen en de mogelijke invloed daarvan op waterkwaliteit en gezondheid. Daarom is het behouden van een gezonde leefomgeving een belangrijke opgave.

Koers voor de Omgevingsvisie

1. We zetten in op een gezond Aa en Hunze. We benaderen het begrip gezondheid daarbij breed, namelijk vanuit het vermogen van mensen om zoveel mogelijk eigen regie te kunnen voeren (positieve gezondheid). In de fysieke leefomgeving betekent dit dat we aandacht hebben voor een stimulerende omgeving (groen, natuur en cultuur).
2. Bij het inrichten van onze leefomgeving proberen we mensen te stimuleren om gezonde keuzes te maken. Dat kan bijvoorbeeld door goede mogelijkheden te bieden voor ontmoeten, spelen, sporten, wandelen en fietsen. We leggen vast dat groenstructuren, wandelroutes en fietsverbindingen bijdragen aan gezondheid. We sturen op samenhang: routes die dorpen verbinden en inwoners uitnodigen om te bewegen in een veilige, groene omgeving. Bij het maken van nieuwe plannen zullen wij expliciet aandacht besteden aan gezondheid en vragen wij dat ook van onze partners.

Sterke dorpen

Opgave 4: Gezonde leefomgeving behouden

Koers voor de Omgevingsvisie (vervolg)

3. Zoals op veel plekken in Nederland, leeft ook in Aa en Hunze de zorg over het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen in de landbouw. Deze zorgen gaan over mogelijke effecten op volksgezondheid, biodiversiteit en de kwaliteit van natuur en water. Wij pakken hierin als gemeente een rol die past bij onze bevoegdheden en verantwoordelijkheden en die aansluit bij actuele ontwikkelingen. Dit betekent dat we in een open dialoog eventuele keuzes in zonering en/of regels verkennen. We onderzoeken in dat kader ook of en op welke manier eventuele maatregelen, binnen onze bevoegdheden, ruimtelijk te borgen zijn. Waar dit om nadere uitwerking vraagt, doen we dit later via een omgevingsprogramma en waar nodig via regels in het omgevingsplan. Wij doen dit in samenspraak met onze inwoners en partners zoals provincie, waterschap, de agrarische sector, terreinbeherende organisaties en natuur- en milieuorganisaties.
4. Wij beschermen en versterken het bestaande groen in de dorpen.

Duurzaam en klimaatbestendig

Achtergrond bij de ambitie

Aa en Hunze staat voor grote opgaven op het gebied van duurzaamheid en klimaat. De gemeente heeft te maken met druk op de ruimte: er is tegelijk behoefte aan wonen, energieopwekking, natuur, landbouw en infrastructuur binnen hetzelfde gebied. Daardoor worden keuzes complexer en is het steeds belangrijker om functies slim te combineren.

Klimaatverandering is merkbaar door langere droge periodes en zwaardere regenbuien. Dit vergroot het risico op wateroverlast en vraagt om een robuust watersysteem. In de dorpskernen zijn meestal koele plekken in de nabijheid aanwezig, maar hitte en droogte nemen toe en blijven aandacht vragen. Ook de kwaliteit en beschikbaarheid van water worden belangrijker, zowel in dorpen als in het landelijk gebied.

Ook de energietransitie is zichtbaar in Aa en Hunze. De opgave bestaat uit het opwekken van hernieuwbare energie en het verduurzamen van woningen en gebouwen. Dit vraagt om ruimte en om afwegingen over landschappelijke inpassing. Tegelijk is de energie-infrastructuur een aandachtspunt, omdat netcapaciteit en aansluitmogelijkheden een knelpunt kunnen vormen voor verdere verduurzaming.

Duurzaam en klimaatbestendig

Toekomstbeeld 2045

In 2045 is Aa en Hunze duurzaam en klimaatbestendig. De gemeente is nog beter voorbereid op langere droge periodes en zwaardere regenbuien. Wateroverlast is beheersbaar doordat regenwater langer wordt vastgehouden en slim wordt afgevoerd. Bebouwde gebieden functioneren als een “spons”, waardoor neerslag beter wordt opgenomen en schade aan bijvoorbeeld gebouwen en infrastructuur beperkt blijft.

In 2045 is hitte in dorpen beter te beheersen. Groen en water in de openbare ruimte zorgen voor verkoeling. Daarmee blijft het ook tijdens warme perioden prettig wonen en verblijven in de dorpen.

In 2045 zijn waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid op orde. De gemeente draagt bij aan schone lucht, schoon water en een schone bodem. De waterkwaliteit is aantoonbaar verbeterd, terwijl er blijvende aandacht is voor het terugdringen van nutriëntenbelasting en het versterken van ecologische kwaliteit. Samen met partners zijn we daar hard aan blijven werken.

In 2045 is de energietransitie zichtbaar en goed ingepast in het landschap. Hernieuwbare energie wordt opgewekt met oog voor landschapsbehoud en biodiversiteit. Lokaal eigenaarschap en participatie zijn vanzelfsprekende onderdelen. Ook is de energie-infrastructuur voldoende sterk en efficiënt benut, zodat woningen, bedrijven en lokale initiatieven kunnen verduurzamen.

Duurzaam en klimaatbestendig

Opgave 1: Schone lucht, schoon water en schone bodem behouden

Toelichting opgave

Deze opgave gaat over het behouden en verbeteren van een milieutechnische basiskwaliteit in de hele gemeente. Schone lucht, schoon en voldoende water en een schone bodem zijn basisvoorwaarden voor een gezonde leefomgeving. Kijkend naar de cijfers en statistieken (zie Leefomgevingsfoto) staan we er als gemeente over het algemeen goed voor. Dat willen we graag zo houden.

Vanzelfsprekend zijn er ook aandachtspunten in de fysieke leefomgeving. Zo kan worden gedacht aan de stikstofproblematiek, het behouden en versterken van de biodiversiteit en de mogelijke effecten van het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

Koers voor de Omgevingsvisie

1. Zoals al eerder beschreven nemen we in de Omgevingsvisie op dat ontwikkelingen moeten in beginsel passen binnen de draagkracht van het bodem- en watersysteem. We leggen vast dat waterkwaliteit en waterbeschikbaarheid meewegen bij ruimtelijke plannen in dorpen en buitengebied. Dit geldt naar verwachting vooral rond beekdalen, waterlopen en kwetsbare gebieden. Bij watermaatregelen kan daarbij aandacht bestaan voor de relatie met historische waterstructuren en de bijdrage daarvan aan de identiteit en leefbaarheid van onze dorpen.
2. We willen de huidige kwaliteit van lucht, water en bodem behouden. Indien nodig zetten we in op een verdere verbetering.

Duurzaam en klimaatbestendig

Opgave 2: Ga voor kleinschalige, lokale oplossingen voor de opwek en opslag van energie

Toelichting opgave

De energietransitie vraagt ruimte en beïnvloedt het landschap. Tegelijk is de energie-infrastructuur een knelpunt door beperkte netcapaciteit en aansluitmogelijkheden. Inwoners geven aan dat zij duurzame energie belangrijk vinden, maar wel met aandacht voor landschap en schaal. Daarom is het belangrijk om zoveel mogelijk te kiezen voor kleinschalige, lokale oplossingen voor opwek en opslag van energie. Dit kan passen bij het dorpse karakter en kan bijdragen aan lokaal eigenaarschap.

Koers voor de Omgevingsvisie

1. Wij kiezen in de omgevingsvisie voor kleinschalige, lokale opwek en opslag als voorkeursrichting. We richten ons op oplossingen die passen bij dorpen en landschap, zoals zon op daken, kleinschalige velden en lokale opslag. We leggen randvoorwaarden vast voor inpassing, natuur, veiligheid en ruimtelijke kwaliteit. Zo wordt duurzame energie mogelijk, zonder dat het landschap onevenredig wordt belast.
2. Wij stimuleren lokale opslag en slimme systemen zoals wijkbatterijen, batterijen bij bedrijven en energiehubs. We onderzoeken waar dit ruimtelijk past.

Vitale lokale economie

Achtergrond bij de ambitie

Een vitale lokale economie is belangrijk voor Aa en Hunze, omdat zij bijdraagt aan werkgelegenheid, ondernemerschap en het functioneren van dorpen. Een sterke economie helpt om voorzieningen in stand te houden en biedt inwoners kansen om dichtbij of dichterbij huis te werken. De economie van de gemeente is divers, met een mix van landbouw, midden- en kleinbedrijf, dienstverlening en recreatie. Ook zelfstandigen en kleine bedrijven spelen een zichtbare rol in de lokale economische structuur.

Agrarische bedrijven zijn een belangrijke pijler van de lokale economie. Zij zorgen voor voedselproductie en vormen een groot deel van het ruimtegebruik in het buitengebied. Tegelijk hangt landbouw nauw samen met landschap, natuur en water. Veranderingen in de landbouwsector hebben daardoor niet alleen economische gevolgen, maar ook invloed op het uiterlijk en het gebruik van het platteland. In het buitengebied ontstaan daarnaast kansen voor nieuwe vormen van ondernemerschap, bijvoorbeeld bij vrijkomende erven en gebouwen.

Ook recreatie en toerisme zijn belangrijke economische pijlers. De natuur en landschappelijke kwaliteit zijn daarbij niet alleen waarden die bescherming vragen, maar ook een belangrijke kwaliteit en economische factor voor recreatie, toerisme en leefbaarheid. De gemeente heeft kwaliteiten die bezoekers aantrekken, zoals rust, ruimte, natuur en landschap. Dit zorgt voor economische kansen, bijvoorbeeld voor verblijfsrecreatie, horeca en recreatieve routes. Tegelijk vraagt toerisme om een goede afstemming met natuur, landschap en het dagelijks gebruik van gebieden door inwoners.

Ook de bedrijventerreinen en de ruimte voor lokale bedrijven zijn relevant voor een vitale economie. Bedrijven hebben behoefte aan goede bereikbaarheid, passende vestigingslocaties en voldoende ruimte om te verduurzamen. De energietransitie en veranderingen in mobiliteit en logistiek spelen daarbij een rol. De uitdaging voor Aa en Hunze is om economische ontwikkeling mogelijk te maken, terwijl tegelijk de kwaliteit van de leefomgeving en het landschap behouden blijft.

Vitale lokale economie

Toekomstbeeld 2045

In 2045 heeft Aa en Hunze een vitale lokale economie die past bij het karakter van de gemeente. Er is voldoende en passende werkgelegenheid, met ruimte voor ondernemerschap en een sterke basis van midden- en kleinbedrijf. Bedrijven kunnen zich ontwikkelen op een manier die aansluit op de schaal van de dorpen en het landschap.

Bezoekers komen voor rust, ruimte, natuur en cultuurhistorie en kunnen de gemeente goed beleven via routes en voorzieningen die passen bij het landschap. Ook dagrecreanten vinden aantrekkelijke plekken om kort te verblijven en te ontspannen. De recreatieve voorzieningen zijn niet alleen van waarde voor bezoekers, maar versterken ook de leefkwaliteit van onze eigen inwoners.

In 2045 heeft de landbouw een toekomstbestendige plaats in de lokale economie. Agrarische bedrijven kunnen blijven ondernemen en leveren naast productie ook een bijdrage aan landschap en biodiversiteit. Vrijkomende erven en gebouwen zijn zorgvuldig benut voor nieuwe economische functies die passen bij het buitengebied, zoals kleinschalige bedrijvigheid, zorg, recreatie en ambacht.

In 2045 zijn bedrijventerreinen aantrekkelijk en toekomstbestendig. Ze zijn verduurzaamd en bieden ruimte voor innovatie, energiezuinig werken en circulaire oplossingen. Ook zijn ze goed bereikbaar en sluiten ze aan op de behoefte van lokale bedrijven.

In 2045 versterken economie en leefomgeving elkaar. Aa en Hunze is gastvrij, ondernemend en toekomstgericht, met een lokale economie die bijdraagt aan brede welvaart in de dorpen.

Vitale lokale economie

Opgave 1: Ontwikkel duurzaam, kwalitatief toerisme, passend bij de identiteit van Aa en Hunze

Toelichting opgave

Aa en Hunze heeft kwaliteiten die bezoekers aantrekken, zoals rust, ruimte, natuur, landschap en cultuurhistorie. Recreatie en toerisme zijn daardoor een belangrijke pijler van de lokale economie. Tegelijk is de gemeente vooral een woon- en werkgemeente met veel dorpen en kwetsbare natuurgebieden. Dat vraagt om toerisme dat past bij de schaal van de gemeente en bij de beleving van inwoners. Daarom is duurzaam en kwalitatief toerisme een passende opgave: het benut economische kansen, terwijl natuur, landschap en rust behouden blijven.

Koers voor de Omgevingsvisie

1. Wij leggen vast dat recreatie en toerisme aansluiten op de identiteit van Aa en Hunze: groen, rustig en landschappelijk. We richten ons op kwaliteit, spreiding en beleving, in plaats van op grootschalige groei.
2. Wij richten dagrecreatieve ontwikkeling vooral op bestaande netwerken: wandel-, fiets- en kanoroutes, natuurgebieden en dorpskernen.
3. Wij zetten in op een gevarieerd recreatieaanbod dat past bij de schaal en identiteit van Aa en Hunze. Wij letten daarbij op landschappelijke inpassing en op het karakter van bestaande locaties. Waar nodig gebruiken wij onze instrumenten om ongewenste ontwikkelingen te voorkomen. Zo blijft het recreatieaanbod passend bij de gemeente en de omgeving.

Vitale lokale economie

Opgave 2: Midden- en kleinbedrijf behouden en groei mogelijk maken via maatwerk

Toelichting opgave

Aa en Hunze heeft een economie die grotendeels draait op midden- en kleinbedrijf (inclusief zzp-ers) en kleinschalige dienstverlening. Deze bedrijven zijn belangrijk voor werkgelegenheid en voor de vitaliteit van dorpen. Tegelijk vraagt ondernemerschap om ruimte, goede bereikbaarheid en mogelijkheden om te verduurzamen. De gemeente wil economische ontwikkeling mogelijk maken zonder dat dit ten koste gaat van landschap en woonkwaliteit. Daarom is het passend om het midden- en kleinbedrijf te behouden en groei mogelijk te maken via maatwerk, afgestemd op plek, schaal en omgeving. Dit vraagt om passende regels en voldoende flexibiliteit.

Koers voor de Omgevingsvisie

1. Wij maken het mogelijk dat kleinschalige bedrijven zich kunnen vestigen en ontwikkelen binnen passende kaders. Dit kan in dorpen, aan de randen van dorpen of op bestaande werklocaties. We sturen op functies die passen bij het dorpse karakter en die geen onaanvaardbare hinder geven. Dit geldt ook voor werken aan huis en kleinschalige werkfuncties, mits dit past bij de woonomgeving en parkeren en verkeersveiligheid op orde zijn. Zo blijft werkgelegenheid dichtbij en blijft de leefomgeving prettig.

Vitale lokale economie

Opgave 2: Midden- en kleinbedrijf behouden en groei mogelijk maken via maatwerk

Koers voor de Omgevingsvisie (vervolg)

2. Wij geven ruimte aan mengvormen van wonen en werken. We ondersteunen het realiseren van kleinschalige werkruimten, bedrijfsverzamelgebouwen en hubs op passende plekken. Dit helpt om ondernemerschap mogelijk te maken zonder extra ruimtebeslag.
3. Wij kiezen er, los van de lopende ontwikkelingen en uitbreidingen van bestaande terreinen, niet voor om in de omgevingsvisie geheel nieuwe bedrijventerreinen aan te wijzen. We richten ons op het benutten en verbeteren van bestaande locaties en op maatwerk voor bedrijven die willen uitbreiden. Daarbij kijken we per situatie wat ruimtelijk passend is, met aandacht voor omgeving, bereikbaarheid en landschappelijke inpassing.
4. Wij nemen in de omgevingsvisie op dat goede digitale infrastructuur een basisvoorwaarde is voor ondernemerschap. We zetten in op betrouwbare en snelle verbindingen. Bij nieuwe ontwikkelingen en herstructurering van werklocaties nemen we digitale infrastructuur standaard mee als onderdeel van de ruimtelijke inrichting.

Vitale lokale economie

Opgave 3: Bedrijventerreinen verduurzamen

Toelichting opgave

Bedrijventerreinen zijn belangrijk voor werkgelegenheid en ondernemerschap in Aa en Hunze. Tegelijk vragen de energietransitie en klimaatopgaven om verduurzaming van bestaande werklocaties. Door bedrijventerreinen te verbeteren en te verduurzamen, kan de gemeente economische ontwikkeling ondersteunen zonder nieuw ruimtebeslag in het landschap. Dit sluit aan bij de behoefte om zorgvuldig om te gaan met ruimte en om functies slim te combineren. Verduurzaming helpt ook om bedrijven toekomstbestendig te maken en beter voorbereid op knelpunten zoals netcapaciteit en klimaatrisico's.

Koers voor de Omgevingsvisie

1. We leggen in de omgevingsvisie vast dat we primair inzetten op het verbeteren van bestaande bedrijventerreinen. Dit gaat om energiebesparing, vergroening, wateropvang, circulaire inrichting en betere ruimtelijke kwaliteit. Daarmee wordt bestaand terrein efficiënter benut en wordt uitbreiding naar nieuw gebied minder nodig.
2. We maken het mogelijk dat bedrijventerreinen ruimte krijgen voor duurzame opwek en opslag van energie, zoals zonnepanelen op daken en lokale opslag. Ook benoemen wij dat vergroening en waterberging onderdeel zijn van een toekomstbestendig terrein. Zo kunnen bedrijventerreinen bijdragen aan klimaatadaptatie én aan de energietransitie. Waar nodig passen we ons omgevingsplan aan.
3. Wij verkennen waar gemengde functies op bedrijventerreinen mogelijk zijn, waaronder wonen als middel tegen mogelijke leegstand en achteruitgang. Dit kan alleen op plekken waar dit ruimtelijk passend is en waar het bestaande en gewenste bedrijfsklimaat behouden blijft.

4. Proces

Processtappen

Stap 1- Startnotitie (afgerond)

Stap 2 - Analysedocument (afgerond)

Stap 3 - Week van de Omgevingsvisie (afgerond)

Stap 4 - Koers bepalen

- December 2025 Gemeenteraad en College van B&W
- Januari 2026 College van B&W en feedbackronde 'concept-Koers'
- April 2026 Vaststelling Koersdocument door College van B&W
- Q2 2026 Vaststelling Koersdocument door de gemeenteraad

Stap 5 - Omgevingsvisie

- Q3/Q4 2026 Uitwerken concept-omgevingsvisie
- Q1 2027 Zienswijzenperiode ontwerp-omgevingsvisie
- Q2 2027 Vaststellen omgevingsvisie door gemeenteraad

